

Списание за наука

„Ново знание“

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Академично издателство „Талант“

*Висше училище по агробизнес и развитие на
регионите - Пловдив*

New Knowledge

Journal of Science

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Academic Publishing House „Talent“

*University of Agribusiness and Rural Development
Bulgaria*

<http://science.uard.bg>

NORMATIVE AND STRATEGIC FRAMEWORK FOR DEVELOPMENT OF ESIF FINANCIAL INSTRUMENTS 2021-2027

Ivo Dimitrov

University of agribusiness and rural development, Plovdiv, Bulgaria

Abstract: The article presents a brief overview of the regulatory and strategic framework for the development of financial instruments of the European Structural and Investment Funds for the period 2021-2027.

Keywords: European Structural and Investment Funds, financial instruments.

НОРМАТИВНА И СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА ЗА РАЗВИТИЕ НА ФИНАНСОВИТЕ ИНСТРУМЕНТИ НА ЕСИФ 2021-2027

Иво Димитров

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Abstract: Статията представя кратък преглед на нормативната и стратегическата рамка за развитие на финансовите инструменти на Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2021-2027.

Keywords: Европейски структурни и инвестиционни фондове, финансови инструменти.

Законодателният пакет за политиката на сближаване 2021-2027 г. включва следните регламенти¹:

- Регламент за общите разпоредби (CPR) за фондове за споделено управление;
- Регламент за Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Кохезионния фонд (КФ);
- Регламент за Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+).

Одобрението на CPR също така установява ключови елементи за функционирането на новия регламент за Фонда за справедлив преход (JTF), който допълва набора от средства за политиката на сближаване, налични за 2021-2027 г.

Новият регламент за общите разпоредби определя общите разпоредби, приложими за:

- Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР);
- Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+);
- Кохезионния фонд (CF);
- Фонд за справедлив преход (JTF);
- Европейския фонд за морско, рибно стопанство и аквакултури (EMFAF).

Финансовите правила за Фонда за убежище, миграция и интеграция (AMIF), Фонд за вътрешна сигурност (ISF) и Инструментът за финансова подкрепа за управление на границите и визова политика (BMVI) също са очертани в регламента.

Регламентът за Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд определя специфични разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие (226 милиарда евро) и Кохезионния фонд (48 милиарда евро). ЕФРР ще допринесе за укрепване на икономическото и социалното сближаване в Европейския съюз чрез коригиране на дисбалансите между неговите региони, като същевременно изпълнява политическите приоритети на Съюза чрез тематична концентрация на ресурси. КФ ще подкрепя проекти в областта на околната среда и трансевропейските мрежи в областта на транспортната инфраструктура.

Европейският социален фонд плюс е основният фонд на ЕС за инвестиране в хора. Това ще бъде основният финансов инструмент за прилагане на Европейския стълб на социалните права, за подкрепа на работните места и създаване на справедливо и социално приобщаващо общество. Той също така ще предостави много необходими ресурси на държавите-членки за възстановяването на нашите общества и икономики след кризата с коронавирус. С бюджет от 99,3 милиарда евро (в текущи цени) за 2021-2027 г. държавите-членки могат да използват парите за създаване и защита на работни места, насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността, включително чрез борба с бездомността, и да предоставят на работниците уменията, необходими за цифров и зелен преход. Той също така включва амбициозно изискване към държавите-членки да инвестират в младите хора и да се справят с детската бедност.

Фондът за справедлив преход е нов фонд за политиката на сближаване с общ бюджет от 19,2 милиарда евро (в текущи цени). JTF е ключов елемент от Европейската зелена сделка и първият стълб на механизма за справедлив преход (JTM). Той има за цел да облекчи социалните и икономическите разходи, произтичащи от прехода към неутрална по отношение на климата икономика, чрез широк спектър от дейности, насочени главно към диверсификация на икономическата дейност и подпомагане на хората да се адаптират към променящия се пазар на труда. Механизмът за заем на публичния сектор е третият стълб на JTM, който използва бюджета на ЕС за осигуряване на достъп до допълнително финансиране. Механизмът е специално насочен към публични организации, като създава

---

¹ Fi-compass. Legislation. Programming period 2021-2027: <https://www.fi-compass.eu/resources/legislation>

преференциални условия за кредитиране за проекти, които не генерират достатъчно приходи, за да бъдат финансово жизнеспособни.

Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика

Член 174 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) предвижда, че за да укрепи своето икономическо, социално и териториално сближаване, Съюзът трябва да има за цел да намалява неравенството между нивата на развитие на различните региони и изостаналостта на най-необлагодетелстваните региони или острови, и че специално внимание трябва да се обръща на селските райони, районите, засегнати от индустриалния преход, както и на регионите, които са засегнати от сериозни и постоянни неблагоприятни природни или демографски условия. Тези региони се възползват най-вече от политиката на сближаване. Съгласно член 175 от ДФЕС Съюзът подкрепя осъществяването на тези цели чрез действията, които предприема посредством Европейския фонд за ориентиране и гарантиране на селското стопанство, секция „Ориентиране“, Европейския социален фонд, Европейския фонд за регионално развитие, Европейската инвестиционна банка и други инструменти. Член 322 от ДФЕС съдържа правното основание за приемане на финансови норми, които определят реда и условията за установяване и изпълнение на бюджета, както и за представяне и проверка на отчетите, а също и за контрола върху отговорността на финансовите оператори.

С цел по-нататъшно развиване на координираното и хармонизирано изпълнение на фондовете на Съюза, изпълнявани при споделено управление, а именно Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+), Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход (ФСП), както и на мерките, финансирани при споделено управление по линия на Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури (ЕФМДРА), фонд „Убежище, миграция и интеграция“ (ФУМИ), фонд „Вътрешна сигурност“ (ФВС) и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (ИУГВП), за всички тези фондове (наричани заедно „фондовете“) следва да се установят финансови норми на основание член 322 от ДФЕС, като ясно се посочи приложното поле на съответните разпоредби. Освен това на основание член 177 от ДФЕС следва да се установят общоприложими разпоредби, които да обхващат специалните правила на политиката за ЕФРР, ЕСФ+, Кохезионния фонд, ФСП и ЕФМДРА.

Най-отдалечените региони следва да се ползват от специални мерки и допълнително финансиране, чрез които да се компенсират тяхното структурно социално и икономическо положение и неблагоприятните условия, произтичащи от факторите, посочени в член 349 от ДФЕС.

На равнището на Съюза рамката за определяне на националните приоритети за реформи и за наблюдение на изпълнението им е европейският семестър за координация на икономическите политики, включващ и принципите на Европейския стълб на социалните права. Държавите членки разработват собствени национални многогодишни инвестиционни стратегии в подкрепа на тези реформи. Посочените стратегии следва да се представят заедно с годишните национални програми за реформи като начин да се очертаят и координират приоритетните инвестиционни проекти, които ще се подпомагат чрез финансиране от държавите членки или Съюза, или и двете. Стратегиите следва също така да послужат за съгласувано използване на предоставеното от Съюза финансиране и за

осигуряване на максимална добавена стойност на финансовата подкрепа, която ще се получава по-специално от фондовете, Механизма за възстановяване и устойчивост, създаден с Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета и програмата InvestEU, създадена с Регламент (ЕС) 2021/523 на Европейския парламент и на Съвета (наричан по-нататък „Регламентът за InvestEU“).

Споразумението за партньорство, изготвяно от всяка държава членка, следва да бъде кратък стратегически документ, направляващ преговорите между Комисията и съответната държава членка за разработването на програмите по линия на ЕФРР, ЕСФ+, Кохезионния фонд, ФСП и ЕФМДРА. С цел да се рационализира процесът на одобряване, при оценката си Комисията следва да спазва принципа на пропорционалност, по-специално по отношение на дължината на текста на споразумението за партньорство и исканията за допълнителна информация. За да се намали административната тежест, следва да не бъде необходимо споразуменията за партньорство да се изменят по време на програмния период. Ако обаче държавата членка пожелае това, тя следва да може да представи на Комисията едно изменение на споразумението си за партньорство, за да бъдат взети под внимание резултатите от междинния преглед. За да се улесни планирането и да се избягва припокриване на съдържанието в програмните документи, споразумението за партньорство може да бъде включено като част от дадена програма.

При определени условия, предвидени в настоящия регламент², всяка държава членка следва да разполага с гъвкавост да дава принос към програмата InvestEU за предоставянето на гаранцията на ЕС и към консултантския център InvestEU - за инвестициите в тази държава членка.

За да се осигурят необходимите предпоставки за ефективно и ефикасно използване на подкрепата от Съюза, предоставяна чрез фондовете, следва да се изготви ограничен списък на отключващите условия, както и кратък и изчерпателен набор от обективни критерии за тяхната оценка. Всяко отключващо условие следва да бъде свързано със специфична цел и да се прилага автоматично, когато специфичната цел бъде избрана за получаване на подкрепа. Без да се засягат правилата за отмяна на бюджетни задължения, когато посочените условия не са изпълнени, разходите, свързани с операциите по съответните специфични цели, следва да не бъдат възстановявани от Комисията. За да се поддържа благоприятна инвестиционна рамка, непрекъснатото изпълнение на отключващите условия следва редовно да се наблюдава. По искане на държава членка Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) следва да може да допринесе при извършването на преценка дали отключващите условия са изпълнени. Наред с това е важно да се гарантира, че подбраните операции, за които ще се предоставя подкрепа, се изпълняват в съответствие с действащите стратегии и документи за планиране, в които са заложили изпълнените отключващи условия, като по този начин се гарантира съответствието на всички съфинансирани операции с рамката на политиките на Съюза.

Държавите членки следва да извършват междинен преглед на всяка от програмите, получаващи подкрепа от ЕФРР, ЕСФ+, Кохезионния фонд и ФСП. Този преглед следва да позволява реална корекция на програмите на база качество на изпълнението, като наред с това следва да предоставя възможност да вземат под внимание новите предизвикателства и съответните специфични за държавите препоръки, публикувани през 2024 г., както и напредъкът в изпълнението на интегрираните национални планове в областта на

---

² Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика.

енергетиката и климата и принципите на Европейския стълб на социалните права. За целите на междинния преглед следва да се отчетат също социално-икономическото положение на съответната държава членка или регион, включително евентуалните значителни негативни финансови, икономически или социални промени или демографски предизвикателства, както и напредъкът към достигането на целевите стойности за принос в областта на климата на национално равнище. Комисията следва да изготви доклад за резултатите от междинния преглед, който да включва нейната оценка за прилагането на разходите и таксите за управление по финансовите инструменти, управлявани от органи, избрани чрез пряко възлагане на договор.

Що се отнася до безвъзмездните средства, предоставяни на бенефициерите, държавите членки следва във все по-голяма степен да използват опростени варианти за разходите. Прагът по отношение на задължителното използване на опростени варианти за разходите следва да бъде свързан с общата стойност на операцията, за да се гарантира еднакво третиране на всички операции под прага, независимо от това дали подкрепата е публична или частна. Когато управляващ орган възнамерява да предложи използването на опростен вариант за разходите в покана за представяне на предложения, следва да е възможно консултиране с мониторинговия комитет. Сумите и ставките, определени от държавите членки, трябва да бъдат надежден аналог на реалните разходи. Периодичните корекции са добра практика в контекста на изпълнението на многогодишна програма, за да се вземат предвид факторите, които оказват влияние върху ставките и сумите. С цел да се улесни използването на опростени варианти за разходите, в настоящия регламент следва да се предвидят също методи и ставки, които могат да се използват, без държавите членки да бъдат задължени да правят изчисления или да определят методика.

За да се оптимизира добавената стойност от инвестициите, финансирани изцяло или частично от бюджета на Съюза, следва да се търсят полезни взаимодействия, по-специално между фондовете и други имащи отношение инструменти, включително Механизма за възстановяване и устойчивост и резерва за приспособяване във връзка с последиците от Брексит. Тези полезни взаимодействия следва да се постигнат чрез основните механизми, които са лесни за ползване, а именно признаването на единни ставки за допустимите разходи по програма „Хоризонт Европа“ за сходна операция и възможността за комбиниране на финансиране от различни инструменти на Съюза за една и съща операция, стига да се избягва двойното финансиране. Поради това с настоящия регламент следва да се установят правила за допълващо финансиране от фондовете.

Финансовите инструменти следва да не се използват за предоставяне на подкрепа за дейности за рефинансиране като замяна на съществуващи кредитни споразумения или други форми на финансиране на инвестиции, които вече са били физически завършени или изцяло изпълнени към датата на решението за инвестиция, а по-скоро да подпомагат всички видове нови инвестиции в съответствие със заложените цели на политиката.

Решението на управляващите органи за финансиране на мерки за подкрепа чрез финансови инструменти следва да се взема въз основа на предварителна оценка. С настоящия регламент следва да се определят задължителните елементи на предварителните оценки, за които да се предоставя индикативна информация, налична към приключването им, и следва да се позволи на държавите членки да използват предварителните оценки за периода 2014—2020 г. и да ги актуализират при нужда с оглед на избягването на административна тежест и закъснения при създаването на финансови инструменти.

За да се улесни изпълнението на определени видове финансови инструменти, по които се предвижда подкрепа за програмата под формата на безвъзмездни средства, включително под формата на капиталово облекчение, се допуска прилагане на правилата за финансовите инструменти към такава комбинация в една операция за финансов

инструмент. Следва обаче да се установят условия за такава подкрепа за програмата и конкретни условия за избягване на двойното финансиране.

Като спазват изцяло приложимите правила за държавните помощи и правилата за обществените поръчки, изяснени по време на програмния период 2014—2020 г., управляващите органи следва да могат да вземат решение относно най-подходящите варианти за изпълнение на финансовите инструменти в отговор на специфичните потребности на целевите региони. Наред с това, за да се осигури приемственост с програмния период 2014—2020 г., управляващите органи следва да имат възможността да изпълняват финансовите инструменти чрез пряко възлагане на договор на ЕИБ и на международни финансови институции, в които дадена държава членка е акционер. Управляващите органи следва да имат и възможността да възлагат договори пряко на публични банки или институции, които изпълняват същите строги условия като е предвидено във Финансовия регламент за програмния период 2014—2020 г. В настоящия регламент следва да се предвидят ясни условия, за да се гарантира, че възможността за пряко възлагане остава съвместима с принципите на вътрешния пазар. В тази рамка Комисията следва да предоставя подкрепа на одиторите, управляващите органи и бенефициерите, с оглед гарантиране спазването на правилата за държавна помощ.

Предвид продължителния период на ниски лихвени проценти и за да се избегне необосновано санкциониране на субектите, изпълняващи финансови инструменти, е необходимо, ако е налице активно управление на касовите наличности от страна на тези субекти, да се позволи финансирането на отрицателните лихви, генерирани в резултат на инвестициите на фондовете от ресурсите, възстановени на финансовия инструмент. Чрез активно управление на касовите наличности субектите, изпълняващи финансови инструменти, следва да се стремят да оптимизират възвращаемостта и да сведат до минимум разходите, до приемливо ниво на риска.

С Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика се определят:

а) финансовите правила за Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+), Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход (ФСП), Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури (ЕФМДРА), Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ (ФУМИ), Фонд „Вътрешна сигурност (ФВС) и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (ИУГВП) (наричани по-нататък заедно „фондовете“);

б) общоприложимите разпоредби за ЕФРР, ЕСФ+, Кохезионния фонд, ФСП и ЕФМДРА.

Настоящият регламент не се прилага за направлението на ЕСФ+ „Заетост и социални иновации“ и за компонентите при пряко или непряко управление на ЕФМДРА, ФУМИ, ФВС и ИУГВП с изключение на техническата помощ по инициатива на Комисията.

ЕФРР, ЕСФ+, Кохезионният фонд и ЕФМДРА оказват подкрепа за следните цели на политиката:

а) по-конкурентоспособна и по-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативна и интелигентна икономическа трансформация и регионална свързаност на ИКТ;

б) по-зелена, нисковъглеродна и устойчива Европа с икономика в преход към нулеви нетни въглеродни емисии чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, смекчаване на последиците от изменението на

климата и приспособяване към него, превенция и управление на риска и устойчива градска мобилност;

в) по-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността;

г) по-социална и по-приобщаваща Европа чрез реализиране на Европейския стълб на социалните права;

д) Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на всички видове територии и местни инициативи.

Държавите членки и Комисията насърчават координацията, взаимното допълване и съгласуваността между фондовете и други инструменти и механизми на Съюза. Те оптимизират механизмите за координация между отговорните субекти, за да се избегне дублиране по време на планирането и изпълнението. При програмирането и изпълнението на фондовете държавите членки и Комисията вземат предвид и съответните специфични за държавите препоръки.

Всяка държава членка определя рамка за качество на изпълнението, за да даде възможност за мониторинг, докладване и оценка на качеството на изпълнението на програмата по времето на изпълнението ѝ и за да допринесе за измерването на общите резултати на фондовете.

Рамката за качество на изпълнението се състои от:

а) показатели за краен продукт и за резултат, свързани със специфичните цели, определени в регламентите за отделните фондове и избрани за съответната програма;

б) междинни цели, които да бъдат постигнати до края на 2024 г., по отношение на показателите за краен продукт; и

в) целеви стойности, които да бъдат постигнати до края на 2029 г., по отношение на показателите за краен продукт и за резултат.

Междинните цели и целевите стойности се определят във връзка с всяка специфична цел в дадена програма, с изключение на техническата помощ и на специфичната цел, насочена към материалните лишения, определена в член 4, параграф 1, буква м) от Регламента за ЕСФ+.

Междинните цели и целевите стойности позволяват на Комисията и на държавите членки да измерват напредъка към постигането на специфичните цели. Те отговарят на изискванията, определени в член 33, параграф 3 от Финансовия регламент.

Методиката за определяне на рамката за качество на изпълнението включва:

а) критериите, прилагани от държавата членка за подбора на показатели;

б) използваните данни или доказателства, осигуряването на качеството на данните и метода на изчисление;

в) факторите, които могат да повлияят на постигането на междинните цели и целевите стойности, и начина, по който тези фактори са взети под внимание.

При поискване държавите членки предоставят на Комисията методиката за определяне на рамката за качество на изпълнението.

Държавите членки използват приноса от фондовете, за да предоставят подкрепа на бенефициерите под формата на безвъзмездни средства, финансови инструменти или награди или като комбинация от тях.

Безвъзмездните средства, предоставяни от държавите членки на бенефициерите, могат да бъдат под всяка от следните форми:

а) възстановяване на допустими разходи, реално направени от бенефициера или от частния партньор на операции на ПЧП и платени при изпълнението на операциите, принос в натура и амортизация;

б) единични разходи;

в) еднократни суми;

г) финансиране с единна ставка;

д) комбинация от формите, посочени в букви а) — г), при условие че всяка от тях обхваща различна категория разходи или те се използват за различни проекти, които са част от една операция или за последващи етапи на операция;

е) финансиране, което не е свързано с разходите, при условие че безвъзмездните средства се покриват чрез възстановяване на финансовото участие на Съюза съгласно член 95.

Когато общите разходи за дадена операция не надвишават 200 000 EUR, приносът, предоставен на бенефициера от ЕФРР, ЕСФ+, ФСП, ФУМИ, ФВС и ИУГВП, е под формата на единични разходи, еднократни суми или единни ставки, с изключение на операциите, подкрепата за които представлява държавна помощ. Когато се използва финансиране с единни ставки, само категориите разходи, към които се прилага единната ставка, могат да бъдат възстановявани в съответствие с параграф 1, буква а).

Чрез дерогация от първата алинея на настоящия параграф управляващият орган може да допусне освобождаване от предвиденото в посочената алинея задължение за някои операции в областта на научноизследователската и иновационна дейност, при условие че мониторинговият комитет е дал предварително одобрение за такова освобождаване. Освен това надбавките и заплатите, изплащани на участниците, могат да бъдат възстановявани в съответствие с параграф 1, буква а).

Размерите за видовете безвъзмездни средства, посочени в букви б), в) и г), се определят по един от следните начини:

а) коректен, справедлив и проверим метод на изчисление, основаващ се на:

i) статистически данни, друга обективна информация или експертна оценка;

ii) проверени данни за минали периоди за отделните бенефициери;

iii) прилагането на обичайните практики за осчетоводяване на разходите на отделните бенефициери;

б) проектобюджет, съставен за всеки отделен случай и одобрен предварително от субекта, извършващ подбора на операцията, когато общата стойност на операцията не надвишава 200 000 EUR;

в) в съответствие с правилата за прилагането на съответните единични разходи, еднократни суми и единни ставки, прилагани в други политики на Съюза за подобен вид операция;

г) в съответствие с правилата за прилагането на съответните единични разходи, еднократни суми и единни ставки, прилагани в рамките на схеми за предоставяне на безвъзмездни средства, финансирани изцяло от държавата членка за подобен вид операция;

д) единни ставки и специални методи, установени с настоящия регламент или въз основа на него или регламентите за отделните фондове.

Когато за покриване на непреките разходи по дадена операция се използва единна ставка, тя може да се основава на един от следните варианти:

а) до 7% от допустимите преки разходи, като в този случай от държавата членка не се изисква да извършва изчисления за определянето на приложимата ставка;

б) до 15% от допустимите преки разходи за персонал, като в този случай от държавата членка не се изисква да извършва изчисления за определянето на приложимата ставка;

в) до 25% от допустимите преки разходи, при условие че ставката е изчислена в съответствие с член 53, параграф 3, буква а).

В допълнение, когато дадена държава членка е изчислила единна ставка в съответствие с член 67, параграф 5, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013, тази единна ставка може да се използва за сходна операция за целите на буква в) от настоящия член.

Държавите членки могат да отпускат на бенефициерите безвъзмездни средства под условие, подлежащи на пълно или частично възстановяване съгласно посоченото в документа, с който се определят условията за подкрепата.

Възстановяването от бенефициера се извършва при условията, договорени от управляващия орган и бенефициера.

Държавите членки използват повторно ресурсите, възстановени от бенефициера, за същата цел или в съответствие с целите на съответната програма до 31 декември 2030 г. под формата на безвъзмездни средства под условие, финансов инструмент или под друга форма на подкрепа. Възстановените суми и информацията за повторното им използване се включват в окончателния доклад за качеството на изпълнение.

Държавите членки приемат необходимите мерки, за да гарантират, че ресурсите се държат в отделни сметки или под подходящи счетоводни кодове.

Ресурсите на Съюза, възстановени от бенефициерите по всяко време, но неизползвани повторно до 31 декември 2030 г., се възстановяват в бюджета на Съюза в съответствие с член 88.

Финансови инструменти

Управляващите органи могат да предоставят принос от една или повече програми за съществуващи или новосъздадени финансови инструменти, създадени на национално, регионално, транснационално или трансгранично равнище, които се изпълняват от управляващия орган пряко или за които той отговаря и които допринасят за постигането на специфични цели.

Финансовите инструменти предоставят подкрепа на крайните получатели само за инвестиции в материални и нематериални активи, както и за текущи активи, които се очаква да бъдат финансово жизнеспособни и за които няма достатъчно финансиране от пазарни източници. Тази подкрепа е в съответствие с приложимите правила на Съюза за държавна помощ.

Посочената подкрепа се предоставя само за елементите на инвестициите, които не са физически завършени или изцяло изпълнени към датата на решението за инвестицията.

Подходящата подкрепа от фондовете чрез финансови инструменти се предоставя въз основа на предварителна оценка, която се изготвя под ръководството на управляващия орган. Предварителната оценка се изготвя, преди управляващите органи да предоставят принос от програма за финансови инструменти.

Предварителната оценка включва най-малко следните елементи:

- а) предложения размер на приноса от програмата за финансовия инструмент и очаквания ефект на ливъридж, придружени от кратка обосновка;
- б) предвидените финансови продукти, които ще се предлагат, включително евентуалната необходимост от диференцирано третиране на инвеститорите;
- в) предлаганата целева група крайни получатели;
- г) очаквания принос на финансовия инструмент за постигането на специфичните цели.

Предварителната оценка може да бъде преразгледана или актуализирана, може да обхваща част или цялата територия на държавата членка и може да се основава на съществуващи или актуализирани предварителни оценки.

Подкрепата за крайните получатели може да се комбинира с подкрепа от който и да е фонд или друг инструмент на Съюза и може да обхваща едни и същи разходни позиции. В такъв случай подкрепата от фонда по линия на финансовия инструмент, която е част от операция по финансов инструмент, не се декларира пред Комисията като подкрепа под друга форма, от друг фонд или друг инструмент на Съюза.

Финансовите инструменти могат да се комбинират с подкрепа за програмата под формата на безвъзмездни средства в рамките на единична операция по финансов инструмент и на едно споразумение за финансиране, като и двата отделни вида подкрепа се предоставят от субекта, изпълняващ финансовия инструмент. В такъв случай правилата, приложими за финансовите инструменти, се прилагат и за тази единична операция по

финансов инструмент. Подкрепата за програмата под формата на безвъзмездни средства трябва да е пряко свързана и необходима за финансовия инструмент и не може да надвишава стойността на инвестициите, подкрепяни чрез финансовия продукт.

В случай на комбинирана подкрепа съгласно параграфи 4 и 5 за всеки източник на подкрепа се води отделна документация.

Сборът от всички форми на комбинирана подкрепа не може да надхвърля общия размер на съответната разходна позиция. Безвъзмездните средства не може да се използват за възстановяване на подкрепа, получена от финансови инструменти. Финансовите инструменти не може да се използват за предварително финансиране на безвъзмездни средства.

Изпълнение на финансови инструменти

С финансовите инструменти, изпълнявани пряко от управляващия орган, могат да се предоставят само заеми или гаранции. Управляващият орган определя реда и условията за приноса от програмата за финансовия инструмент в стратегически документ, който включва елементите, определени в приложение X.

Финансовите инструменти, за чието изпълнение отговаря управляващият орган, могат да бъдат следните:

- а) инвестиране на ресурси от програмата в капитала на юридическо лице;
- б) отделни финансови блокове или доверителни сметки.

Управляващият орган избира субекта, изпълняващ финансовия инструмент.

Управляващият орган може пряко да възложи поръчка за изпълнението на финансов инструмент на:

- а) ЕИБ;
- б) международна финансова институция, в която дадена държава членка е акционер;
- в) банка или институция, публична собственост, учредена като юридическо лице,

което извършва финансова дейност на професионална основа, която отговаря на всички условия по-долу:

i) няма пряко частно капиталово участие, с изключение на неконтролни и неблокиращи форми на частно капиталово участие, които се изискват от разпоредби на националното законодателство в съответствие с Договорите и които не оказват решаващо влияние върху съответната банка или институция, и с изключение на формите на частно капиталово участие, които не дават възможност за влияние върху решенията, свързани с ежедневното управление на финансовия инструмент, получаващ подкрепа от фондовете;

ii) действа в рамките на мандат за обществена политика, даден от съответния орган на държава членка на национално или регионално равнище, който включва — като изключителна дейност или като част от дейността ѝ — извършването на дейности за икономическо развитие, допринасящи за постигане на целите на фондовете;

iii) извършва — като изключителна дейност или като част от дейността си — дейности за икономическо развитие, допринасящи за постигане на целите на фондовете, в региони, области на политиката или сектори, в които като цяло не съществува достъп до финансиране от пазарни източници или този достъп е недостатъчен;

iv) извършва дейност, без да е насочена основно към постигането на максимални печалби, но гарантира дългосрочна финансова стабилност за дейностите си;

v) гарантира чрез подходящи мерки в съответствие с приложимото право, че прякото възлагане на поръчки, посочено в буква б), не води до пряка или непряка полза за търговски дейности,;

vi) подлежи на надзор от независим орган в съответствие с приложимото право;

г) други субекти, които също попадат в обхвата на член 12 от Директива 2014/24/ЕС.

Когато субектът, избран от управляващия орган, изпълнява холдингов фонд, той може да избере от своя страна други субекти, които да изпълняват специалните фондове.

Редът и условията за принос от програма за финансови инструменти, изпълнявани в съответствие с параграф 2, се определят в споразуменията за финансиране между:

а) надлежно упълномощени представители на управляващия орган и на субекта, изпълняващ холдингов фонд, където е приложимо;

б) надлежно упълномощени представители на управляващия орган или, където е приложимо, субекта, изпълняващ холдингов фонд, и субекта, изпълняващ специален фонд.

Тези споразумения за финансиране включват всички елементи, изложени в приложение X.

Финансовата отговорност на управляващия орган не може да надвишава сумата, за която управляващият орган е поел задължение към финансовия инструмент в съответствие с приложимото споразумение за финансиране.

Субектите, изпълняващи съответните финансови инструменти, или при гаранциите — субектите, предоставящи съответните заеми, подпомагат крайните получатели, като надлежно отчитат целите на програмата и потенциала за финансова жизнеспособност на инвестицията, обоснован в бизнес плана или друг равностоен документ. Подборът на крайните получатели трябва да бъде прозрачен и да не води до конфликт на интереси.

Националното съфинансиране за дадена програма може да се предоставя или от управляващия орган, или на равнището на холдинговия фонд, или на равнището на специалните фондове, или на равнището на инвестициите в крайни получатели в съответствие с правилата за отделния фонд. Когато националното съфинансиране се предоставя на равнището на инвестициите в крайни получатели, субектът, изпълняващ финансовите инструменти, поддържа документални доказателства относно допустимостта на съответните разходи.

Управляващият орган, изпълняващ пряко финансовия инструмент съгласно параграф 1 от настоящия член, или субектът, изпълняващ финансовия инструмент съгласно параграф 2 от настоящия член, водят отделни сметки или поддържат счетоводни кодове за всеки приоритет или за ЕФМДРА за всяка специфична цел и където е приложимо — за всяка категория регион, за всеки принос от програма и отделно за ресурсите, посочени съответно в членове 60 и 62.

Лихви и други печалби, генерирани от подкрепата от фондовете за финансови инструменти

Подкрепата от фондовете, изплащана на финансови инструменти, се внася в сметки във финансови институции със седалище в държавите членки и се управлява в съответствие с активното управление на касовите наличности и принципа на добро финансово управление.

Лихвите и други печалби, които могат да бъдат отнесени към подкрепата от фондовете, изплатена на финансови инструменти, се използват за същата цел или цели като първоначалната подкрепа от фондовете, включително за плащането на такси за управление и възстановяването на разходи за управление, направени от субектите, изпълняващи финансовия инструмент, в съответствие с член 68, параграф 1, буква г), или в рамките на същия финансов инструмент, или след приключването на финансовия инструмент — по линия на други финансови инструменти или други форми на подкрепа за допълнителни инвестиции в крайни получателите до края на периода на допустимост.

Лихвите и другите печалби, посочени в параграф 2, които не са използвани в съответствие с посочената разпоредба, се приспадат от сметките, представени за последната счетоводна година.

Диференцирано третиране на инвеститорите

Подкрепата от фондовете за финансови инструменти, инвестирани в крайни получатели, и всеки вид доход, генериран от тези инвестиции, включително възстановените ресурси, които могат да бъдат отнесени към подкрепата от фондовете, може да се използват

за диференцирано третиране на инвеститорите, които извършват дейност съгласно принципа на пазарната икономика чрез подходящо споделяне на рисковете и печалбата, като се отчита принципът на добро финансово управление.

Равнището на диференцираното третиране не надхвърля необходимото за създаването на стимули за привличане на частни ресурси, установено с конкурсна процедура или независима оценка.

Повторно използване на ресурси, които могат да бъдат отнесени към подкрепата от фондовете

Ресурсите, възстановени на финансовите инструменти преди изтичане на периода на допустимост, от инвестиции в крайни получатели или от освобождаването на ресурси, заделени за договори за гаранция, включително изплащане на главници и всякакви видове генерирани доходи, които се дължат на подкрепата от фондовете, се използват повторно в същите или други финансови инструменти за допълнителни инвестиции в крайни получатели, за покриване на загубите в номиналния размер на приноса на фондовете за финансовия инструмент, произтичащи от отрицателни лихви, ако тези загуби настъпят въпреки активното управление на касовите наличности, или за разходи и такси за управление, свързани с такива допълнителни инвестиции, като се отчита принципът на добро финансово управление.

Държавите членки приемат необходимите мерки, за да гарантират, че посочените в параграф 1 ресурси, възстановени на финансовите инструменти през период от поне 8 години след края на периода на допустимост, се използват повторно в съответствие с целите на политиката на програмата или програмите, по които са получени, в рамките на същия финансов инструмент, или — след като тези ресурси напуснат финансовия инструмент — по линия на други финансови инструменти или други форми на подкрепа.

Специални правила за допустимост за финансовите инструменти

Допустимите разходи по даден финансов инструмент представляват общата сума на приноса от програмата, изплатена, а в случай на гаранции — заделена за договори за гаранция, от финансовия инструмент в рамките на периода на допустимост, когато тази сума съответства на:

а) плащанията към крайните получатели в случаите на заеми, капиталови и квазикапиталови инвестиции;

б) ресурсите, заделени за договори за гаранция, независимо дали са текущи, или вече са достигнали своя падеж, за да се отговори на евентуални искания за активиране на гаранции за загуби, изчислени въз основа коефициент на мултиплициране, установен за съответните изплатени нови заеми, капиталови или квазикапиталови инвестиции в крайни получатели;

в) плащанията към или в полза на крайни получатели, когато финансовите инструменти се съчетават с друга форма на финансово участие на Съюза в рамките на единична операция за финансов инструмент съгласно член 58, параграф 5;

г) плащанията на такси за управление и възстановяване на разходите за управление, направени от субектите, изпълняващи финансовия инструмент.

Когато даден финансов инструмент се изпълнява през последователни програмни периоди, може да се предоставя подкрепа на крайни получатели или в полза на крайни получатели, включително разходи и такси за управление, въз основа на споразумения, сключени в рамките на предишния програмен период, при условие че тази подкрепа е в съответствие с правилата за допустимост на следващия програмен период. В такива случаи допустимостта на разходите, представени в заявленията за плащане, се определя съгласно правилата на съответния програмен период.

По отношение на параграф 1, буква б) — ако субектът, който се възползва от гаранциите, не е изплатил планирания размер на новите заеми, капиталовите или квазикапиталовите инвестиции на крайните получатели в съответствие с коефициента на

мултиплициране, допустимите разходи се намаляват пропорционално. Коефициентът на мултиплициране може да се преразгледа, когато това е оправдано от настъпили промени в пазарните условия. Такова преразглеждане няма обратно действие.

По отношение на параграф 1, буква г) — таксите за управление се определят въз основа на качеството на изпълнение.

Когато субектите, изпълняващи холдингов фонд, се избират чрез пряко възлагане на поръчка съгласно член 59, параграф 3, за размера на разходите и таксите за управление, изплатени на тези субекти, които могат да бъдат декларирани като допустими разходи, се определя праг до 5% от общия размер на приноса от програмата, изплатен на крайните получатели под формата на заеми или заделен за договори за гаранция, и до 7% от общия размер на приноса от програмата, изплатен на крайните получатели под формата на капиталови и квазикапиталови инвестиции.

Когато субектите, изпълняващи специален фонд, се избират чрез пряко възлагане на поръчка съгласно член 59, параграф 3, за размера на разходите и таксите за управление, изплатени на тези субекти, които могат да бъдат декларирани като допустими разходи, се определя праг до 7% от общия размер на приноса от програмата, изплатен на крайните получатели под формата на заеми или заделен за договори за гаранция, и до 15% от общия размер на приноса от програмата, изплатен на крайните получатели под формата на капиталови или квазикапиталови инвестиции.

Когато субектите, изпълняващи холдингов фонд или специални фондове, или и двете, се избират чрез тръжна процедура в съответствие с приложимото право, размерът на разходите и таксите за управление се определя в споразумението за финансиране и отразява резултата от тръжната процедура.

Когато таксите за предоставяне на кредит или част от тях се начисляват на крайния получател, те не се декларират като допустими разходи.

Допустимите разходи, декларирани съгласно параграф 1, не може да надвишават сбора от общия размер на подкрепата от фондовете, изплатена за целите на посочения параграф, и съответното национално съфинансиране.

Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд³

В член 176 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) се предвижда, че Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР) е предназначен да подпомага преодоляването на основните различия между регионите в Съюза. Съгласно посочения член и член 174, втора и трета алинеи от ДФЕС ЕФРР трябва да допринася за намаляването на неравенството между нивата на развитие на различните региони и изостаналостта на най-необлагодетелстваните региони, измежду които специално внимание трябва да се обърне на регионите, които са засегнати от сериозни и постоянни неблагоприятни природни или демографски условия, включително по-специално вследствие на демографски спад, като най-северните региони с много ниска гъстота на населението, островните и трансграничните и планинските региони.

Кохезионният фонд е създаден с цел да допринася за постигането на общата цел за укрепване на икономическото, социалното и териториалното сближаване в рамките на Съюза, като се предоставя финансов принос в областта на околната среда и на трансевропейските мрежи в областта на транспортната инфраструктура (TEN-T), както е посочено в Регламент (ЕС) № 1315/2013 на Европейския парламент и на Съвета.

С Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета се установяват общоприложимите разпоредби за ЕФРР, Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+),

---

³ Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд

Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход, Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури (ЕФМДРА), фонд „Убежище, миграция и интеграция“ (ФУМИ), фонд „Вътрешна сигурност“ (ФВС) и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (ИУГВ), които функционират в съответствие с обща рамка.

С цел опростяване на правилата, приложими за ЕФРР и Кохезионния фонд за програмния период 2014—2020 г., следва с един регламент да се определят приложимите правила, които обхващат и двата фонда.

За да се защити целостта на вътрешния пазар, операциите по линия на ЕФРР и Кохезионния фонд в полза на предприятията трябва да са в съответствие с правилата на Съюза за държавни помощи, определени в членове 107 и 108 от ДФЕС.

Принципът на партньорство е основен елемент в изпълнението на ЕФРР и Кохезионния фонд, основаващ се на подхода на многостепенното управление и гарантиращ участието на регионални, местни, градски и други публични органи, на гражданското общество, на икономически и социални партньори и, където е приложимо, на научноизследователски организации и университети. При изпълнението на двата фонда следва да се гарантират координация и взаимно допълване с ЕСФ+, Фонда за справедлив преход, ЕФМДРА и Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР).

За да могат да се определят видовете дейности, които да могат да се подкрепят от ЕФРР и от Кохезионния фонд, следва да бъдат определени специфични цели на политиката за подкрепа от двата фонда, за да се гарантира, че те допринасят за една или повече от общите цели на политиката, определени в член 5, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/1060.

Тъй като малките и средните предприятия (МСП) са гръбнакът на европейската икономика, ЕФРР следва да продължи да подкрепя развитието на МСП чрез повишаване на техния устойчив растеж и конкурентоспособност. Освен това, като се има предвид потенциалното дълбоко въздействие на пандемията от COVID-19 или на евентуална друга кризисна ситуация, които в бъдеще биха могли да окажат въздействие върху предприятията и заетостта, ЕФРР следва да подкрепя възстановяването от такива кризисни ситуации чрез подкрепа за създаването на работни места в МСП, включително чрез производствени инвестиции.

Подкрепата от ЕФРР по цел 1 на политиката (ЦП 1) следва да се основава на изграждането на капацитет за стратегии за интелигентна специализация, в които се определят приоритети на национално или регионално равнище, или и на двете, за увеличаване на тяхното конкурентно предимство чрез разработване и съгласуване на силните страни на научните изследвания и иновациите с нуждите на бизнеса и необходимите умения чрез процес на търсене на предприемачески потенциал. Процесът следва да даде възможност на участниците в сферата на предприемачеството, включително промишлеността, образователните и научноизследователските организации, публичните администрации и гражданското общество, да определят най-обещаващите области за устойчиво икономическо развитие въз основа на характерните за региона структури и база знания. Тъй като процесът на управление на интелигентната специализация е от решаващо значение за качеството на стратегията, ЕФРР следва да предоставя подкрепа за развитието и укрепването на капацитета, необходим за ефективния процес на търсене на предприемачески потенциал и за изготвянето или актуализирането на стратегии за интелигентна специализация.

В резултат на общата цел на Кохезионния фонд, предвидена в ДФЕС, е необходимо да бъдат определени политически цели, които Кохезионният фонд трябва да подкрепя.

Държавите членки следва редовно да предоставят на Комисията информация относно постигнатия напредък, като използват общите показатели за крайния продукт и за резултата, предвидени в приложение I. Общите показатели за краен продукт и за резултат

могат да се допълват, ако е целесъобразно, от специфични за програмите показатели за краен продукт и за резултат. Информацията, предоставена от държавни членки, следва да служи като основа за изготвяните от Комисията доклади относно напредъка в постигането на специфичните цели за целия програмен период, като за целта се използва основен набор от показатели, предвиден в приложение II.

В рамките на съответните правила на Пакта за стабилност и растеж, както е пояснено в Кодекса за поведение, държавите членки следва да могат да отправят надлежно обосновано искане за допълнителна гъвкавост за публичните или равностойните на тях структурни разходи, подкрепяни от публичната администрация чрез съфинансиране на инвестиции, реализирани като част от ЕФРР и Кохезионния фонд. Комисията следва да направи такава оценка на това искане в съответствие с Пакта за стабилност и растеж и Кодекса за поведение.

С Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд се определят специфичните цели и обхватът на подкрепата от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) по отношение на целта „Инвестиции за работни места и растеж“ и целта „Европейско териториално сътрудничество“ (Interreg), посочени в член 5, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2021/1060.

С настоящия регламент се определят и специфичните цели и обхватът на подкрепата от Кохезионния фонд по отношение на целта „Инвестиции за работни места и растеж“, посочена в член 5, параграф 2, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/1060.

ЕФРР и Кохезионният фонд допринасят за общата цел за засилване на икономическото, социалното и териториалното сближаване на Съюза.

ЕФРР допринася за намаляване на различията в равнищата на развитие на различните региони в рамките на Съюза и за намаляване на изостаналостта на най-необлагодетелстваните региони чрез участие в структурното приспособяване на регионите, чието развитие изостава, и в преобразуване на регионите със западаща промишленост, включително чрез насърчаване на устойчивото развитие и справяне с екологичните предизвикателства.

Кохезионният фонд допринася за проекти за околната среда и трансевропейските мрежи в областта на транспортната инфраструктура (TEN-T).

В съответствие с целите на политиката, определени в член 5, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/1060, ЕФРР подкрепя следните специфични цели:

а) по-конкурентоспособна и по-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативна и интелигентна икономическа трансформация и на регионалната свързаност на ИКТ (ЦП 1) чрез:

i) развитие и засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на внедряването на модерни технологии;

ii) усвояване на ползите от цифровизацията за гражданите, дружествата, изследователските организации и публичните органи;

iii) засилване на устойчивия растеж и конкурентоспособността на МСП и създаване на работни места в МСП, включително чрез продуктивни инвестиции;

iv) развитие на уменията за интелигентна специализация, промишлен преход и предприемачество;

v) повишаване на цифровата свързаност;

б) по-зелена, нисковъглеродна и устойчива Европа с икономика в преход към нулеви нетни въглеродни емисии чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него, превенция и управление на риска и устойчива градска мобилност (ЦП 2) чрез:

- i) насърчаване на енергийната ефективност и намаляване на емисиите на парникови газове;
  - ii) насърчаване на енергията от възобновяеми източници в съответствие с Директива (ЕС) 2018/2001, включително критериите за устойчивост, посочени в нея;
  - iii) развиване на интелигентни енергийни системи, мрежи и съхранение извън трансевропейските енергийни мрежи TEN-E;
  - iv) насърчаване на адаптирането към изменението на климата, предотвратяването на риска от бедствия и устойчивостта, като се вземат предвид екосистемни подходи;
  - v) подкрепа за осигуряването на достъп до вода и на устойчивото управление на водите;
  - vi) насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика;
  - vii) подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване;
  - viii) насърчаване на устойчива мултимодална градска мобилност като част от прехода към икономика с нулеви нетни въглеродни емисии;
- в) по-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността (ЦП 3) чрез:
- i) развитие на устойчива на изменението на климата, интелигентна, сигурна, стабилна и интермодална TEN-T;
  - ii) развитие и засилване на стабилна, устойчива на изменението на климата, интелигентна и интермодална мобилност на национално, регионално и местно равнище, включително по-добър достъп до TEN-T и трансгранична мобилност;
  - г) по-социална и по-приобщаваща Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права (ЦП 4) чрез:
- i) повишаване на ефективността и приобщаващия характер на пазарите на труда и достъпа до висококачествена заетост чрез развитието на социална инфраструктура и насърчаване на социалната икономика;
  - ii) подобряване на равния достъп до приобщаващи и качествени услуги в областта на образованието, обучението и ученето през целия живот чрез развитие на достъпна инфраструктура, включително чрез насърчаване на устойчивостта на образованието и обучението от разстояние и в електронна среда;
  - iii) насърчаване на социално-икономическото приобщаване на маргинализираните общности, домакинствата с ниски доходи и групите в неравностойно положение, включително хората със специални нужди, чрез интегрирани действия, включително жилищно настаняване и социални услуги;
  - iv) насърчаване на социално-икономическата интеграция на граждани на трети държави, включително мигранти, чрез интегрирани действия, включително жилищно настаняване и социални услуги;
  - v) гарантиране на равен достъп до здравеопазване и насърчаване на устойчивостта на системите за здравеопазване, включително първичните здравни грижи, и насърчаване на прехода от институционални грижи към грижи, предоставяни в семейството и в общността;
  - vi) засилване на ролята на културата и устойчивия туризъм за икономическото развитие, социалното приобщаване и социалните иновации;
- д) Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на всички видове територии и на местни инициативи (ЦП 5) чрез:
- i) насърчаване на интегрираното и приобщаващо социално, икономическо и екологично развитие, културата, природното наследство, устойчивия туризъм и сигурността в градските райони;

ii) насърчаване на интегрираното и приобщаващо социално, икономическо и екологично местно развитие, културата, природното наследство, устойчивия туризъм и сигурността, в райони, различни от градските райони.

Подкрепата по ЦП 5 на политиката се предоставя чрез стратегиите за териториално и местно развитие чрез формите, посочени в член 28, букви а), б) и в) от Регламент (ЕС) 2021/1060.

В рамките на двете специфични цели, посочени в параграф 1, буква д), държавите членки могат да подкрепят и операции, които могат да бъдат финансирани в рамките на специфичните цели, установени в букви а)—г) от посочения параграф.

Кохезионният фонд подкрепя ЦП 2 и 3.

В рамките на специфичните цели, установени в параграф 1, ЕФРР или Кохезионният фонд, по целесъобразност, могат също така да подкрепят дейности по целта „Инвестиции за работни места и растеж“, когато те:

а) подобряват капацитета на програмните органи;

б) подобряват капацитета на секторните или териториалните участници, отговорни за извършването на дейности, свързани с изпълнението на ЕФРР и Кохезионния фонд, при условие че това допринася за постигането на целите на програмата; или

в) засилват сътрудничеството с партньори както в рамките на дадената държава членка, така и извън нея.

Сътрудничеството, посочено в буква в), включва сътрудничество с партньори от трансгранични региони, от несъседни региони или от регионите, разположени на територията, обхваната от Европейска група за териториално сътрудничество, макрорегионална стратегия или стратегия за морските басейни, или комбинация от тях.

ЕФРР подкрепя следните дейности:

а) инвестиции в инфраструктура;

б) дейности за приложни научни изследвания и иновации, включително индустриални научни изследвания, експериментална развойна дейност и проучвания за осъществимост;

в) инвестиции в достъпа до услуги;

г) производствени инвестиции в МСП и инвестиции, насочени към запазване на съществуващите работни места и създаване на нови работни места;

д) оборудване, софтуер и нематериални активи;

е) изграждане на мрежи, сътрудничество, обмен на опит и дейности, включващи иновационни кълстери, включително между предприятия, научноизследователски организации и публични органи;

ж) информация, комуникация и проучвания; и

з) техническа помощ.

Производствени инвестиции в предприятия, различни от МСП, могат да бъдат подкрепяни:

а) когато включват сътрудничество с МСП във връзка с научноизследователски и иновационни дейности, подкрепяни по член 3, параграф 1, първа алинея, буква а), точка i);

б) когато се подкрепят предимно мерки за енергийна ефективност и енергия от възобновяеми източници съгласно член 3, параграф 1, първа алинея, буква б), точка i) и буква б), точка ii);

в) когато се правят в малки дружества със средна пазарна капитализация и дружества със средна пазарна капитализация съгласно определението в член 2, точки 6 и 7 от Регламент (ЕС) 2015/1017 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²¹⁾ чрез финансови инструменти; или

г) когато се правят в малки дружества със средна пазарна капитализация, в научноизследователски и иновационни дейности, подкрепяни по член 3, параграф 1, първа алинея, буква а), точка i).

С цел да допринесе за постигането на специфичната цел по ЦП 1, посочена в член 3, параграф 1, първа алинея, буква а), точка iv) ЕФРР подкрепя и дейности в областта на обучението, ученето през целия живот, преквалификацията и образованието.

С цел да допринесе за постигането на специфичната цел по ЦП 2, посочена в член 3, параграф 1, първа алинея, буква б), точка iv), и на специфичната цел по ЦП 4, посочена в буква г), точка v) от същата алинея, ЕФРР подкрепя също закупуването на стоки, необходими за подобряване на устойчивостта на системите за здравеопазване и устойчивостта на бедствия.

По Interreg ЕФРР може също да подкрепя:

а) споделеното използване на съоръжения и човешки ресурси; и
б) съпътстващи нематериални инвестиции и други дейности, свързани с ЦП 4 по Европейския социален фонд плюс, както е посочено в Регламент (ЕС) 2021/1057.

ЕФРР може да подкрепя финансирането на оборотния капитал на МСП под формата на безвъзмездни средства, когато това е строго необходимо като временна мярка в отговор на извънредните или необичайни обстоятелства, посочени в член 20 от Регламент (ЕС) 2021/1060.

Когато при искане, подадено от съответните държави членки, Комисията установи, че изискванията, определени в параграф 6 са изпълнени, тя приема решение за изпълнение, в което се определя периодът, през който е разрешена временната допълнителна подкрепа от ЕФРР.

Комисията информира Европейския парламент и Съвета за изпълнението на параграф 6 и преценява дали временната допълнителна подкрепа от ЕФРР е достатъчно, за да се улесни използването на фонда в отговор на извънредните или необичайни обстоятелства. Въз основа на своята оценка Комисията, когато счете за целесъобразно, прави предложения за изменения на настоящия регламент, включително относно изискванията за тематична концентрация в член 4.

Европейският парламент или Съветът могат да поканят Комисията за структуриран диалог относно прилагането на параграфи 6, 7 и 8 от настоящия член в съответствие с член 20, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2021/1060.

Кохезионният фонд подкрепя следните дейности:

а) инвестиции в областта на околната среда, включително инвестиции, свързани с устойчивото развитие и енергетиката, които предполагат ползи за околната среда, с особен акцент върху енергията от възобновяеми източници;

б) инвестиции в TEN-T;

в) техническа помощ;

г) информация, комуникация и проучвания.

Държавите членки гарантират подходящ баланс между инвестициите по букви а) и б), въз основа на специфичните за всяка държава членка нужди от инвестиции и инфраструктура.

Сумата от Кохезионния фонд, прехвърлена към Механизма за свързване на Европа, се използва за проекти по TEN-T.

ЕФРР и Кохезионният фонд не подкрепят:

а) извеждането от експлоатация или изграждането на атомни електроцентрали;

б) инвестиции за постигане на намаляване на емисиите на парникови газове от дейности, посочени в приложение I към Директива 2003/87/ЕО;

в) производството, преработката и продажбата на тютюн и тютюневи изделия;

г) предприятие в затруднено положение, както е определено в член 2, точка 18 от Регламент (ЕС) № 651/2014, освен ако предоставянето на подкрепа е разрешено по силата

на правила за предоставяне на помощ *de minimis* или на правила за временна държавна помощ, предназначени за справяне с извънредни обстоятелства;

д) инвестиции в летищна инфраструктура, с изключение на най-отдалечените региони, или в съществуващи регионални летища, както е определено в член 2, точка 153 от Регламент (ЕС) № 651/2014, във всеки от следните случаи:

i) при мерките за смекчаване на въздействието върху околната среда; или

ii) при системи за сигурност, безопасност и управление на въздушното движение, произтичащи от системата за управление на въздушното движение;

е) инвестиции за обезвреждане на отпадъците в депа за отпадъци, с изключение на:

i) най-отдалечените региони, само в надлежно обосновани случаи; или

ii) инвестициите за извеждане от експлоатация, преобразуване или обезопасяване на съществуващи депа, при условие че тези инвестиции не увеличават капацитета им;

ж) инвестиции за увеличаване на капацитета на съоръжения за третиране на остатъчни отпадъци, с изключение на:

i) най-отдалечените региони, само в надлежно обосновани случаи;

ii) инвестициите в технологии за оползотворяване на материали остатъчни отпадъци за целите на кръговата икономика;

з) инвестиции, свързани с производството, преработката, транспорта, разпространението, съхранението или изгарянето на изкопаеми горива, с изключение на:

i) замяната на отоплителни системи на твърди изкопаеми горива, а именно въглища, торф, лигнитни въглища, нефтени шисти, с газови отоплителни системи с цел:

— осъвременяване на районните отоплителни и охладителни системи до статуса на „ефективни районни отоплителни и охладителни системи“ съгласно определението в член 2, точка 41 от Директива 2012/27/ЕС;

— модернизирани на инсталациите за комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия до статуса на „високоэффективно комбинирано производство на енергия“ съгласно определението в член 2, точка 34 от Директива 2012/27/ЕС;

— инвестиции в котли и отоплителни инсталации, работещи с природен газ, в жилища и сгради, заместващи инсталации, работещи на базата на въглища, торф, лигнитни въглища или нефтени шисти;

ii) инвестиции в разширяването и промяната на предназначението, преобразуването или преоборудването на газопреносни и разпределителни мрежи, при условие че тези инвестиции подготвят мрежите за добавяне в системата на възобновяеми и нисковъглеродни газове, като водород, биометан и синтетичен газ, и позволяват заместването на инсталации за твърди изкопаеми горива;

iii) инвестиции в:

— чисти превозни средства, както е определено в Директива 2009/33/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за обществени цели; и

— превозни средства, въздухоплавателни средства и плавателни съдове, проектирани и конструирани или приспособени за използване от службите за гражданска защита и противопожарните служби.

Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за създаване на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1296/2013

С настоящия регламент⁴ се определя финансов пакет за цялата продължителност на ЕСФ+, който да представлява основната референтна сума по смисъла на точка 18 от Междунституционално споразумение от 16 декември 2020 г. между Европейския

⁴ Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за създаване на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1296/2013.

парламент, Съвета на Европейския съюз и Европейската комисия относно бюджетната дисциплина, сътрудничеството по бюджетни въпроси и доброто финансово управление и относно новите собствени ресурси, включително пътна карта за въвеждането на нови собствени ресурси, за Европейския парламент и за Съвета в рамките на годишната бюджетна процедура. В него следва да се уточни разпределението на средствата за направлението на ЕСФ+ при споделено управление и разпределението на средствата за действия, които ще се изпълняват по направлението ЗиСИ.

За да се улесни изпълнението на специфичните и оперативните цели на направлението ЗиСИ, ЕСФ+ следва да подкрепя дейности, свързани с техническа и административна помощ, като например дейности за подготовка, мониторинг, контрол, одит и оценка, докато комуникационни и информационни дейности следва да са част от действията, допустими по направлението ЗиСИ.

С Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за създаване на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1296/2013 се създава Европейският социален фонд плюс (ЕСФ+), който се състои от две направления: направление при споделено управление (наричано по-нататък „направлението на ЕСФ+ при споделено управление“) и направление „Заетост и социални иновации“ (наричано по-нататък „направлението ЗиСИ“).

С настоящия регламент се определят целите на ЕСФ+, бюджетът му за периода 2021—2027 г., методите на изпълнение, формите на финансиране от Съюза и правилата за предоставяне на това финансиране.

ЕСФ+ има за цел да подкрепя държавите членки и регионите в постигането на високи равнища на заетост, справедлива социална закрила и квалифицирана и устойчива работна сила, подготвена за бъдещия свят на труда, както и на приобщаващи и сплотени общества, които се стремят да изкоренят бедността и да прилагат принципите, определени в Европейския стълб на социалните права.

ЕСФ+ подкрепя, допълва и добавя стойност към политиките на държавите членки за гарантирането на равни възможности, равен достъп до пазара на труда, справедливи и качествени условия на труд, социална закрила и приобщаване, по-специално с акцент върху качествено и приобщаващо образование и обучение, ученето през целия живот, инвестициите в децата и младите хора и достъпа до основни услуги.

ЕСФ+ се изпълнява:

а) при споделено управление по отношение на частта от помощта, която съответства на специфичните цели, определени в член 4, параграф 1 („направление на ЕСФ+ при споделено управление“); и

б) при пряко и непряко управление по отношение на частта от помощта, която съответства на целите, определени в член 4, параграф 1 и член 25 (направление ЗиСИ).

ЕСФ+ подкрепя следните специфични цели в областите на политиките за заетост и трудова мобилност, образование, социално приобщаване, включително допринасяне за изкореняването на бедността, като същевременно се допринася и за постигането на целта на политиката „по-социална и по-приобщаваща Европа — реализиране на Европейския стълб на социалните права“, посочена в член 5, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/1060:

а) подобряване на достъпа до трудова заетост и мерки за активизиране за всички лица, търсещи работа, и най-вече за младите хора, по-специално чрез изпълнението на гаранцията за младежта, за дългосрочно безработните и групите в неравностойно положение на пазара на труда и за неактивните лица, както и чрез насърчаване на самостоятелната заетост и социалната икономика;

б) модернизиране на институциите и службите, занимаващи се с пазара на труда, с цел оценяване и предвиждане на потребностите от умения и осигуряване на своевременна и съобразена с нуждите помощ, а така също и подпомагане на съответствието между търсенето и предлагането на пазара на труда, на преходите и на мобилността;

в) насърчаване на балансирано участие на половете на пазара на труда, на равни условия на труд и на равновесие между професионалния и личния живот, включително чрез финансово достъпни грижи за деца и зависими лица;

г) насърчаване на адаптирането на работниците, предприятията и предприемачите към промените, на активен живот за възрастните хора и остаряване в добро здраве, както и на здравословна и добре приспособена работна среда, която отчита рисковете за здравето;

д) подобряване на качеството, приобщаващия характер, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда, включително чрез валидиране на неформалното и информалното учене, така че да допринасят за придобиването на ключови компетентности, включително, предприемачески и цифрови умения, също и чрез насърчаване на въвеждането на дуални системи на обучение и чиракуване;

е) насърчаване на равния достъп до качествено и приобщаващо образование и обучение, както и на неговото завършване, по-специално за групите в неравностойно положение — от образованието и грижите в ранна детска възраст през общото и професионалното образование и обучение до висшето образование, както и образованието и ученето на възрастни, включително улесняване на мобилността с учебна цел за всички и достъпността за хората с увреждания;

ж) насърчаване на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид предприемаческите и цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения в зависимост от нуждите на пазара, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност;

з) поощряване на активното приобщаване с оглед на насърчаването на равните възможности, недискриминацията и активното участие и по-добрата пригодност за работа, по-специално за групите в неравностойно положение;

и) насърчаване на социално-икономическата интеграция на граждани на трети държави, включително мигрантите;

й) насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализирани общности като ромите;

к) подобряване на равния и навременен достъп до качествени и устойчиви услуги на достъпна цена, включително услуги, които стимулират достъпа до жилищно настаняване и ориентирани към индивида грижи, включително здравеопазване; модернизиране на системите за социална закрила, включително насърчаване на достъпа до социална закрила, като се обръща особено внимание на децата и групите в неравностойно положение; подобряване на достъпността, включително за хората с увреждания, ефективността и устойчивостта на системите за здравеопазване и на услугите за полагане на дългосрочни грижи;

л) насърчаване на социалната интеграция на хора, изложени на риск от бедност или социално изключване, включително най-нуждаещите се лица и децата;

м) справяне с материалните лишения чрез предоставянето на храни и/или основно материално подпомагане на най-нуждаещите се лица, включително децата, и прилагане на съпътстващи мерки, които подпомагат социалното им приобщаване.

Чрез действията, изпълнявани по направлението на ЕСФ+ при споделено управление за постигането на специфичните цели, посочени в параграф 1 от настоящия член, ЕСФ+ се стреми да допринесе за постигането на другите цели на политиката, изброени в член 5 от Регламент (ЕС) 2021/1060, и по-специално на целите, свързани със:

а) по-интелигентна Европа чрез развиването на умения за интелигентна специализация, умения за ключови базови технологии, промишлен преход, секторно сътрудничество във връзка с уменията и предприемачеството, обучението на

изследователи, дейности за създаване на мрежи от контакти и партньорства между висшите училища, институциите за професионално образование и обучение, научноизследователските и технологичните центрове, предприятия и кълстери, и подкрепа за микропредприятията, малките и средните предприятия и социалната икономика;

б) по-екологична и нисковъглеродна Европа чрез подобряване на системите за образование и обучение, необходими за адаптиране на уменията и квалификацията, повишаване на квалификацията на всички, включително на работната сила, и създаване на нови работни места в сектори, свързани с околната среда, климата, енергетиката, както и кръговата икономика и биоикономиката.

Когато е строго необходимо като временна мярка в отговор на изключителни или необичайни обстоятелства, посочени в член 20 от Регламент (ЕС) 2021/1060, и за ограничен срок от 18 месеца, ЕСФ+ може да подкрепя:

а) финансирането на режими на работа при непълно работно време, без да се изисква те да бъдат съчетани с активни мерки;

б) достъпа до здравеопазване, включително за хора, които не са в непосредствена социално-икономическа уязвимост.

Когато при искане, подадено от съответните държави членки, Комисията установи, че условията, установени в параграф 3, са изпълнени, тя приема решение за изпълнение, в което се определя срокът, през който е разрешена временна допълнителна подкрепа от ЕСФ+.

Комисията следи изпълнението на параграф 3 от настоящия член и преценява дали временната допълнителна подкрепа от ЕСФ+ е достатъчна, за да се улесни използването на подкрепа от ЕСФ+ в отговор на изключителните или необичайни обстоятелства. Въз основа на своята оценка Комисията, когато счете за целесъобразно, прави предложения за изменения на настоящия регламент, включително относно изискванията за тематична концентрация, посочени в член 7, с изключение на изискването за тематична концентрация в член 7, параграфи 5 и 6.

Направлението ЗиСИ може да предоставя финансиране под всяка от формите, посочени във Финансовия регламент за финансово участие, и по-специално под формата на безвъзмездни средства, награди, обществени поръчки и доброволни плащания на международни организации, в които Съюзът членува или в чиято работа участва.

Направлението ЗиСИ се изпълнява пряко, както е предвидено в член 62, параграф 1, първа алинея, буква а) от Финансовия регламент, или непряко с органите, посочени в член 62, параграф 1, първа алинея, буква в) от същия регламент.

При отпускането на безвъзмездни средства комисията за оценка, посочена в член 150 от Финансовия регламент, може да бъде съставена от външни експерти.

Операциите за смесено финансиране по линия на направлението ЗиСИ се изпълняват в съответствие с Регламент (ЕС) 2021/523 и дял X от Финансовия регламент.

Направлението ЗиСИ се изпълнява въз основа на работните програми, посочени в член 110 от Финансовия регламент. Съдържанието на тези работни програми се определя в съответствие с оперативните цели, посочени в член 25 от настоящия регламент, и с допустимите действия, посочени в член 26 от настоящия регламент. Когато е приложимо, в работните програми се определя общата сума, запазена за операции за смесено финансиране.

Комисията събира експертен опит относно изготвянето на работните програми, като се консултира с работната група, посочена в член 39, параграф 8.

Комисията поощрява полезното взаимодействие и гарантира ефективната координация между ЕСФ+ и другите приложими инструменти на Съюза, както и между направленията на ЕСФ+.

Регламент (ЕС) 2021/1056 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за създаване на Фонда за справедлив преход

С настоящия регламент⁵ следва да се създаде Фондът за справедлив преход (ФСП), който е един от стълбовете на механизма за справедлив преход, изпълняван в рамките на политиката на сближаване. Целите на ФСП са да се смекчат неблагоприятните последици от климатичния преход чрез подпомагане за най-засегнатите територии и работници и да се насърчи балансиран социално-икономически преход. В съответствие с единствената специфична цел на ФСП подкрепяните от ФСП действия следва да допринасят пряко за смекчаване на въздействието на прехода чрез намаляване на отрицателното въздействие върху заетостта и чрез финансиране на диверсификацията и модернизиранието на местната икономика. Единствената специфична цел на ФСП е установена на същото равнище и е посочена заедно с целите на политиката, определени в Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета.

Като отразява това, че Европейският зелен пакт е стратегията на Съюза за устойчив растеж и с оглед на значението на борбата с изменението на климата съгласно ангажиментите на Съюза за изпълнение на Парижкото споразумение и целите на ООН за устойчиво развитие, с ФСП се цели да се допринесе за интегрирането на действията в областта на климата и екологичната устойчивост и за постигането на общата цел 30% от бюджетните разходи на Съюза да са в подкрепа за целите в областта на климата и за амбицията 7,5% от годишните разходи по МФР през 2024 г. и 10% от годишните разходи по МФР през 2026 г. и 2027 г. да бъдат за цели, свързани с биологичното разнообразие, като се взема предвид съществуващото припокриване между целите по отношение на климата и биологичното разнообразие. Ресурсите от определения за ФСП пакет допълват инвестициите, необходими за постигане на общата цел 30% от бюджетните разходи на Съюза да допринасят за постигането на целите в областта на климата. Заедно с ресурсите, прехвърлени на доброволни начала от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), създаден с Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета и Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+), създаден с Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета, тези ресурси следва да допринасят в пълна степен за постигането на посочената цел. В този смисъл, ФСП следва да оказва подкрепа за дейности, които се осъществяват при зачитане на стандартите и приоритетите на Съюза в областта на климата и околната среда и не нанасят значителни вреди на екологичните цели по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета и които гарантират прехода към нисковъглеродна икономика по пътя към постигане на неутрален по отношение на климата Съюз до 2050 г.

Ресурсите от ФСП следва да допълват наличните ресурси по линия на политиката на сближаване.

В съответствие с Регламент (ЕС) 2020/2094 на Съвета и в рамките на разпределените чрез него ресурси, по ФСП следва да се предприемат мерки за възстановяване и устойчивост с цел да се преодолее безпрецедентното въздействие на кризата, свързана с COVID-19. Тези допълнителни ресурси следва да се използват така, че да се гарантира спазването на сроковете, предвидени в посочения регламент.

С настоящия регламент следва да се определят видовете инвестиции, за чиито разходи ще се позволява предоставяне на подкрепа от ФСП. Всички подкрепяни дейности следва да бъдат осъществявани при пълно зачитане на климатичните, екологичните и социалните ангажименти и приоритети на Съюза. Списъкът на инвестициите следва да включва инвестиции, които подкрепят местните икономики чрез стимулиране на техния вътрешен потенциал за растеж в съответствие с приложимите стратегии за интелигентна

⁵ Регламент (ЕС) 2021/1056 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за създаване на Фонда за справедлив преход

специализация, включително устойчив туризъм, където това е целесъобразно. Инвестициите трябва да бъдат устойчиви в дългосрочен план, като се отчитат всички цели на Европейския зелен пакт. Финансираните проекти следва да допринасят за прехода към устойчива, неутрална по отношение на климата и кръгова икономика, като включват мерки, насочени към повишаване на ресурсната ефективност. Изгарянето на отпадъци не следва да получава подкрепа, като се има предвид, че тази дейност принадлежи към по-ниските нива на йерархията на отпадъците в рамките на кръговата икономика. Следва да бъдат допустими консултантските услуги, допринасящи за изпълнението на мерките, за които се предоставя подкрепа от ФСП. Възстановяването на природата в обекти, развитието на екологосъобразна инфраструктура и управлението на водите следва да могат да бъдат подкрепяни като част от проект за възстановяване на земята. При предоставяне на подкрепа за мерки за енергийна ефективност, ФСП следва да може да подкрепя инвестиции, например такива, които допринасят за намаляване на енергийната бедност, главно чрез подобряване на енергийната ефективност на жилищния фонд. ФСП следва да може да предоставя подкрепа и за разработването на иновативни технологии за съхранение.

С настоящия регламент се създава Фонд за справедлив преход (ФСП), чрез който да се предоставя подкрепа на населението, икономиката и околната среда на териториите, изправени пред сериозни социално-икономически предизвикателства, произтичащи от процеса на преход за постигане на целите на Съюза за 2030 г. в областта на енергетиката и климата, както са определени в член 2, точка 11 от Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁵⁾, и на неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г.

С настоящия регламент се установяват специфичната цел на ФСП, неговото географско покритие и ресурсите по него, обхватът на предоставяната от него подкрепа по отношение на целта „Инвестиции за работни места и растеж“, предвидена в член 5, параграф 2, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/1060, както и специфичните разпоредби за програмирането и показателите, необходими за целите на мониторинга.

В съответствие с член 5, параграф 1, втора алинея от Регламент (ЕС) 2021/1060 ФСП допринася за постигането на единствената специфична цел за осигуряване на възможност на регионите и населението да се справят с въздействието върху социалната сфера, заетостта, икономиката и околната среда на прехода за постигане на целите на Съюза за 2030 г. в областта на енергетиката и климата и на неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г., въз основа на Парижкото споразумение.

ФСП предоставя подкрепа единствено за дейности, които са пряко свързани със специфичната му цел, установена в член 2, и които допринасят за изпълнението на териториалните планове за справедлив преход, изготвени в съответствие с член 11.

В съответствие с параграф 1 ФСП предоставя подкрепа изключително за следните дейности:

а) производствени инвестиции в МСП, включително микропредприятия и стартиращи предприятия, водещи до икономическа диверсификация, модернизация и реструктуриране;

б) инвестиции в създаването на нови предприятия, включително чрез бизнес инкубатори и консултантски услуги, водещи до създаването на работни места;

в) инвестиции в научноизследователски и иновационни дейности, осъществявани включително от университети и публични научноизследователски организации, и насърчаване на трансфера на авангардни технологии;

г) инвестиции във внедряването на технологии, както и в системи и инфраструктури за чиста енергия на достъпна цена, включително технологии за съхранение на енергия, и в намаляването на емисиите на парникови газове;

д) инвестиции в енергия от възобновяеми източници в съответствие с Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета, включително с посочените в нея

критерии за устойчивост, както и в енергийна ефективност, включително за целите на намаляването на енергийната бедност;

е) инвестиции в интелигентна и устойчива местна мобилност, включително декарбонизация на местния транспортен сектор и неговата инфраструктура;

ж) рехабилитация и модернизирание на районните топлофикационни мрежи с цел подобряване на енергийната ефективност на районните топлофикационни системи и инвестиции в производството на топлоенергия, при условие че инсталациите за производството на топлоенергия се снабдяват изключително от възобновяеми енергийни източници;

з) инвестиции в цифровизация, цифрови иновации и цифрова свързаност;

и) инвестиции във възстановяване и деконтаминация на изоставени индустриални терени, в рехабилитация на земя, включително, при необходимост, в екологосъобразна инфраструктура и проекти за промяна на предназначението, като се отчита принципът „замърсителят плаща“;

й) инвестиции в укрепване на кръговата икономика, включително посредством предотвратяване и намаляване на отпадъците, ресурсна ефективност, повторна употреба, ремонт и рециклиране;

к) повишаване на квалификацията и преквалификация на работниците и търсещите работа;

л) оказване на съдействие на търсещите работа при търсенето на работа;

м) активно включване на търсещите работа;

н) техническа помощ;

о) други дейности в сферата на образованието и социалното приобщаване, включително, когато е надлежно обосновано, инвестиции в инфраструктура за целите на центровете за обучение, заведенията за полагане на грижи за деца и възрастни хора, както е посочено в териториалните планове за справедлив преход в съответствие с член 11.

Освен това в региони, определени като подпомагани региони за целите на член 107, параграф 3, букви а) и в) от ДФЕС, ФСП може да предоставя подкрепа за производствени инвестиции в предприятия, различни от МСП, при условие че тези инвестиции са били одобрени като част от териториалния план за справедлив преход въз основа на информацията, изисквана съгласно член 11, параграф 2, буква з) от настоящия регламент. Тези инвестиции са допустими само когато са необходими за изпълнението на териториалния план за справедлив преход, когато допринасят за прехода към неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г. и за постигане на свързаните екологични цели, когато подкрепата за тях е необходима за създаването на работни места в определените територии и когато тези инвестиции не водят до преместване по смисъла на член 2, точка 27 от Регламент (ЕС) 2021/1060.

ФСП може да предоставя подкрепа и за инвестиции за постигане на намаляване на емисиите на парникови газове от дейности, изброени в приложение I към Директива 2003/87/ЕО, при условие че тези инвестиции са били одобрени като част от териториалния план за справедлив преход въз основа на информацията, изисквана съгласно член 11, параграф 2, буква и) от настоящия регламент. Тези инвестиции са допустими само когато са необходими за изпълнението на териториалния план за справедлив преход.

ФСП не предоставя подкрепа за:

а) извеждане от експлоатация или изграждане на атомни електроцентрали;

б) производство, обработка и продажба на тютюн и тютюневи изделия;

в) предприятия в затруднено положение съгласно определението в член 2, точка 18 от Регламент (ЕС) № 651/2014 на Комисията, освен при разрешение по силата на временни правила за държавните помощи, предназначени за справяне с изключителни обстоятелства,

или в рамките на помощ *de minimis* за подпомагане на инвестиции за намаляване на енергийните разходи в контекста на процеса на енергиен преход;

г) инвестиции, свързани с производството, преработката, превоза, разпространението, съхранението или изгарянето на изкопаеми горива.

Ресурсите от ФСП се програмират за категориите региони, където се намират съответните територии, въз основа на териториалните планове за справедлив преход, изготвени в съответствие с член 11 и одобрени от Комисията като част от програма или от изменение на програма. Програмираните ресурси са под формата на една или повече специфични програми или на един или повече приоритети в рамките на програмите.

Комисията одобрява дадена програма или изменения към нея само когато определянето на най-неблагоприятно засегнатите от процеса на преход територии в съответния териториален план за справедлив преход е надлежно обосновано и този план е в съответствие с интегрирания национален план в областта на енергетиката и климата на съответната държава членка.

Приоритетът или приоритетите по ФСП включва(т) ресурсите от ФСП, състоящи се от всички или част от средствата от ФСП, разпределени за държавите членки, и ресурсите, прехвърлени в съответствие с член 27 от Регламент (ЕС) 2021/1060. Общият размер на ресурсите от ЕФРР и ЕСФ+, прехвърлени към ФСП, не надвишава трикратния размер на подкрепата от ФСП за съответния приоритет, с изключение на ресурсите, посочени в член 4, параграф 1 от настоящия регламент.

Източници:

1. Fi-compass. Legislation. Programming period 2021-2027: <https://www.fi-compass.eu/resources/legislation>

2. Регламент (ЕС) 2021/1056 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за създаване на Фонда за справедлив преход

3. Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за създаване на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1296/2013.

4. Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд

5. Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика.